A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1923. ÁPRILIS 19-ÉN NAGYSZALONTÁN ÉS 1923. SZEPTEMBER HÓ 26-ÁN BELÉNYESBEN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA

FOGARASSY BÁLINT

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA

TIPOGRAFIA SZÉKELY-NYOM ∀ɑSALONTA-MARE 1924.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1923. ÁPRILIS 19-ÉN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA

FOGARASSY BÁLINT

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA

TIPOGRAFIA SZÉKELY-NYOMDA SALONTA-MARE 1924.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1923. ÉVI ÁPRILIS HÓ 19 NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Böszörményi Lajos esperes és Szabó Zoltán egyházmegyei gondnok elnöklése mellett:

I. *Tanácsbirák:*

Lelkészi részről:	Világi részről:
Kassay Béla	gróf Tisza Kálmán
Fogarassy Bálint	Dr. Hadházy Kálmán
Bottyán Pál	Dr. Miskólczy Jenő
Bugyi János	

II. *Ügyész:*

Dr. Hadházy Kálmán.

III. *Jegyzők:*

Fogarassy Bálint és Debreczeni István lelkészi, Rovács István világi részről.

IV. *Tanügyi bizottságból:*

Böszörményi Lajos elnök, Bottyán Pál előadó, Kassay Béla, Fogarassy Bálint, Bugyi János, Stiglicz Sándor.

V. *Számvevőszékről:*

Rácz Gyula elnök, Debreczeni István, Kassay Béla, Bottyán Pál, Kegyes István.

VI. *Lelkészi karból:*

Arday Aladár gyantai, Balogh Mátyás nagyzeréndi, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál belényesi, Böszörményi Lajos nagyszalontai, Bugyi János erdőgyaraki, Danka József magyarcsékei, Debreczeni István nagyszalontai, Fogarassy Bálint ágyai, Igyártó Sándor bélzeréndi, Juhász András várasfenesi, Kassay Béla tenkei, Nagy Dániel feketetóti, Nagy Zoltán gyoroki, Szabó József borossebesi, Szathmáry István magyarremetei, Szücs Antal mezőbajji, Unghváry Gyula tamáshidai, Vass Jenő vadászi lelkészek.

VII. *Tanitóképviselő:*

Stiglicz Sándor.

VIII. *Egyházak világi képviselői:*

Bernáth Lajos egyházi ügyész Tenkéről, K. Balogh József és Tenkei István presbiterek Nagyszalontáról.

1. szám. A nagyszalontai református egyházmegye közgyülésének tagjai Nagyszalontán a református központi iskola termében gyültek össze s itt Böszörményi Lajos esperes ihletett szivből fakadt s ihletett szájjal előadott, a lelkeket Istenhez emelő segedelemért esdő imádságának elhangzása után — melegen üdvözli az egyházmegye gondnokát, Tanácsbirói karát, Lelkészeit s általában a közgyülés minden alkotó tagját. Kifejezi soha el nem muló hálaját a közgyülés tagjainak azon szives jóságáért, hogy félszázados lelkészi müködése alkalmából megemlékeztek róla és az előző napon a szives és magasztos ünneplésben részesitették őt. Feledhetetlen lesz előtte e nap s boldog volt, hogy még egyszer együtt lehetett azokkal, kik éltének kiemelkedő pontjain mindig szerettel keresték fel őt s szives ünneplésben adtak kifejezést iránta való regaszkodásuknak. Ragaszkodó szeretetükért hasonló szeretettel adóz, szeretettel foglalja nevüket imádságába s Isten áldását kéri reájuk és családjaikra!

Ezután sajnálattal jelenti, hogy egyházkerületünk megalakulásának ügye még mindig elintézetlen,-forma hiba miatt hiusult meg a végleges rendezés, mely miatt az államkormány sem az egyházkerület megalakulását, sem az elnökség meg-

választását nem vette tudomásul. Többrendbeli felterjesztés után végre a miniszter folyó évi február hó végén Kolozsvárra tanácskozásra hivta az elnökséget és az esperesi kart. Megjelent itt az állam képviselője is, Ionescu vallásügyi vezérigazgató s kijelentette, hogy miután a román állam közjogi méltóságot s dotációt ad a püspöknek, viszonzásul megkivánja, hogy uj egyházkerület alakulását s előzetesen jelentsék be a kormány utján a királynak, mert ilyen fontos változások királyi engedély nélkül nem történhetnek. Ezért nem ismerheti el az állam az egyházkerület megalakulását s elnökségének megválasztását. E tanácskozáson történt megállapodás szerint Sulyok István püspök és Domahidy Elemér egyházkerületi főgondnok a folyó évi ápr. 11-én Nagyváradon megtartott egyházkerületi közgyülésen lemondottak. Az egyházkerületi közgyülésnek nem volt mit tennie: elfogadta a lemondást s egyuttal jelentést tett a kormánynak, hogy ime az állam intencziói szerint járt el, kér most már engedélyt az alakuló közgyülés megtarthatására, melynek feladata lesz a püspökválasztás elrendelése is. Személyi kérdés nincs s igy a lemondott püspök és főgondnok ujból megválaszthatók. Mindezeknek előadása után ismételten köszönti az egyházmegyei közgyülés tagjait s

a nagyszalontai református egyházmegye 1923. évi április hó 19. napjára Nagyszalontára összehivott közgyülését jelenlevő elnöktársa, Szabó Zoltán egyházmegyei gondnok nevében is megnyitottnak nyilvánitja.

2. szám. Az egyházak világi képviselőit a VIII. sorszám alatt található rendben megbizó leveleik alapján igazolja egyházmegyénk közgyülése.

3. szám. Esperes jelenti, hogy Csécsi Imre és Mészáros Dániel tanácsbirák, Balog Zoltán sonkolyosi és Nánássy szentleányfalvi lelkészek más elfoglaltatásuk miatt nem jöhettek el. Sajnos tudomásul szolgál.

4. szám. Esperes bemutatja a mai közgyülés tárgysorozatát.

Egyházmegyénk közgyülése a bemutatott tárgysorozatot a tanácskozás sorrendjéül elfogadja.

5. szám. Esperes megnyitó beszédével kapcsolatban Fogarassy Bálint főjegyző jelenti, hogy nagytiszteletü Böször-

ményi Lajos Esperes urat, tegnap azaz folyó 18. napján megtartott 50 éves lelkészi jubileuma alkalmából egyházmegyénk nevében lelkes, tartalmas beszéddel Szabó Zoltán egyházmegyei gondnok üdvözölte. Az ünnepnap estélyén hangverseny is volt, melynek tiszta jövedelmét a nagyszalontai egyházmegye internátusában egy Böszörményi Lajos nevet viselő alapitványi hely létesitésére szánta a rendezőség. Inditványozza: hivja fel közgyülésünk a kebli egyházakat adományaikkal ezen tőkéhez való hozzájárulásra, hogy igy a Böszörményi Lajos internátusi alapitvány miélőbb elláthasson egy tanuló ifjut.

Egyházmegyénk közgyülése a legnagyobb örömmel veszi tudomásul, hogy Szabó Zoltán egyházmegyei gondnok esperesünket tegnap folyó hó 18. napján megtartott 50 éves örömünnepe alkalmából egyházmegyénk nevében üdvözölte; a maga részéről is a legmelegebben üdvözli szeretett Esperesét, Nagytiszteletü Böszörményi Lajos urat, lelkészi pályájának 50 éves évfordulója alkalmából s kéri a mindenható Istent, hogy továbra is tartsa meg egészségét, erejét, munkakedvét, hogy lehessen még sokáig lelki atyja gyülekezetének, vezére egyházmegyéjének, boldogitója kedves családjának.

Fogarassy Bálint főjegyző inditványát egyhangulag elfogadja s ennek értelmében felhivja az egyházakat, lelkészeket, presbitereket, hitsorsosokat, hogy az egyházmegye internátusának Böszörményi Lajos nevét viselő alapitványát szives adományaikkal növelni kedves kötelességüknek ismerjék s ezen adományaikat az Esperesi Hivatalhoz Nagyszalontára ez év végéig jutassák el. A Böszörményi Lajos jubileuma alkalmából rendezett hangverseny tiszta jövedelmének a Böszörményi Lajos internátusi alaptörvény céljaira történt felajánlásáért az ünnepséget rendező nagyszalontai egyháznak hálás köszönettel adóz egyházmegyénk közgyülése.

6. szám. Dr Miskolczy Jenő megválasztott egyházmegyei világi tanácsbiró a hivatali esküt a közgyülés szine előtt leteszi. Esperes szivélyesen üdvözli az uj tanácsbirót, aki már eddig is tanubizonyságát adta hitbuzgóságának és anyaszentegyházunk iránti szeretetének s azon reményének ad kifeje-

zést, hogy a szélesebb munkamezőn nagyobb arányu munkálkodást fejthet ki anyaszentegyházunk érdekében.

Egyházmegyénk közgyülése szeretettel üdvözli Dr Miskolczy Jenő urat, immár esküt tett uj tanácsbiráját s bizalommal iktatja őt be egyházmegyénk kormányosai közé. Anyaszentegyházunk érdekében kifejtendő munkálkodására Isten áldó kegyelmét kéri.

7. szám. A hivatali eskü letételére jelentkeztek: Soós Juliánna mezőbajji és Kovács László vadászi tanitók.

Nevezett tanitók a törvény által előirt esküt leteszik.

Egyházmegyénk közgyülése a hivatali esküt letett tanitókat állásukban megerősiti azzal a feltétellel, hogy a mai naptól kezdve az egyházmegyei Tanitó- és Segélyegyesületnek kötelezett tagjai. Az eskületételéről bizonyitványt nyernek.

Egyházmegyénk közgyülése a kötelékébe lépő tanitók egyházépitő munkájára Isten áldó kegyelmét kéri!

8. szám. A szavazatbontó bizottság 1923 évi április hó 6-ik napján tartott ülésében felvett jegyzőkönyvéből kitünik, hogy az egyházmegyei tanitóképviselőségre 25 egyházból 34 szavazat érkezett be s mind a harmincnégy Stiglicz Sándor nagyszalontai tanitóra esett.

Egyházmegyénk közgyülése Stiglicz Sándor nagyszalontai tanitót a nagyszalontai egyházmegye egyhangulag megválasztott tanitóképviselőjének jelenti ki s Esperes utján őt, mint rendes tagot, közgyüléseinkre meghivja.

A szavazást igazolatlanul elmulasztó egyházaktól (Erdőhegy, Tamáshida) pénztárnok a kiszabott birságot vegye be.

9. szám. Esperes következő jelentését terjeszti be közgyülésünkhöz:

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Az 1922. szeptember 21-én Aradon tartott közgyülésünk óta a lelkészi karban jelentékeny változá-

sok történtek. Ugyanis a mult évi augusztus hó 5-én elhalt Hunyadi László gyoroki lelkész helyére 1922. december 27-én Nagy Zoltán szentleányfalvai s. lelkészt hivták meg egyhanguan. Nagy Zoltán állását f. évi január 14-én foglalta el.

Az egy éven át üresedésben volt kisnyégerfalvai lelkésztanitói állásra Kovács Zsigmond nyug. lelkészt hivták meg, állását december közepén foglalta el.

Polgár Gyula várasfenesi lelkész 1922. szeptember 24-én lemondott, helyére 1922. december 3-án Juhász András nagyszalontai s. lelkészt hivták meg egyhangulag, aki állását 1922. gecember 23-án foglalta el.

1922. november 15-én Kalas Ferenc magyarcsékei lelkész állásáról lemondott s helyére 1923. január 21-én Danka József nagyváradi s. lelkészt hivták meg egyhangulag, ki állását február 11-én foglalta el.

Ezenkivül tudomásul vétel végett bejelenteni, hogy Nagy Dániel szentleányfalvai és Nánássy Dániel feketetóti lelkészek állásukat a presbiteriumok egyhangu beleegyezése mellett kölcsönösen elcserélték. Ezen cserét az Egyházi törvény II. T. c. 5 §-a értelmében gondnok urral együttesen, mint az egyházmegye elnöksége engedélyeztük és megerősitettük.

Az egyházakban a hivek vallásosságát mutató külső jelekből azt lehet következtetni, hogy a világháboru által okozott közönyösség némileg szünőfélen van. Templomainkat a nagy mezei munka kivételével a legtöbb helyen szorgalmasan és buzgóan látogatják a hivek, azon nehány egyházban. ahol ez nem igy van, felhivandónak vélem a lelkészek utján a presbitériumokat, hogy buzditás és jó példaadás által kövessenek el mindent arra nézve, hogy a hivek a templombajárást megszeressék, mert csak ez által lehet az egyház iránti érdeklődést s ennek következtében az áldozatkészséget növelni és éleszteni.

Az alkotmánytörvény már érvénybe lépett, de ezen sorok irásakor még nem ismerem ennek a kisebbségi felekezetek szabad vallás gyakorlatára és iskoláik fentartására vonatkozó rendelkezéseit. Sajnos ha amint értesültem, az állam nem ad a felekezeti

iskoláknak segélyt, akkor nem lehet kilátásunk arra, hogy minden jelenleg meglevő iskoláinkat fentarthassunk, mert az ezekre szükséges kiadások felülmulnák az egyházak teherbiró képességét. Mindazáltal mindent meg kell tennünk ami csak hatalmunkban áll, hogy iskoláinkat fenttarthassuk, sőt olyan egyházakban is, melyekben az iskolát már régebben átadták az államnak, igyekezni kell, hogy legalább egy felekezeti iskolát állitsunk, mint erre szép példát mutatott a belényesi és pankotai egyház.

A hadi célokra elvitt harangok helyébe ujak beszerzése elég szépen halad, igy például Nagyzerinden, Magyarremetén, Gyorokon már használatba vették az uj harangokat. Jelentékeny összeget gyüjtöttek már erre a célra; Gyantán. Ágyán, Szentlakon, Várasfenesen. Általában az tapasztalható, hogy erre a célra legnagyobb a hivek áldozatkészsége, amit én örvendetes jelenségnek tartok.

Perselypénz begyült: 27 egyházban 25,563 lei, legtöbb Aradon, 7934, ezenkivül Belényesben különböző egyházi célokra kegyesadomány 15.000 lei. Erdőgyarakon Gróf Tisza Kálmán adománya 6000, Fogyasztási szövetkezeté 1000 lei. Várasfenesen az erdő birtokosság 20.000 leit adományozott paróchiális épitkezésre.

A legtöbb helyen voltak az egyház számára adományozások kisebb mértékben, az urasztalát pedig majdnem mindenütt kenyérrel és borral a hivek látták el.

Épületek javitására 133.481 lei fordittatott. Különféle adókra pedig 18.336 leit fizettek. Ezen adóteher jövőre valószinüleg nagyobb lesz, mivel a mult évben az állami adók még nem voltak kivetve.

Az 1922. év végén egyházmegyénk lélekszáma:		53.290
Az 1922-ben szül. fiu = 728, nő = 739 össz. =		1.467
Az 1922-ben meghalt fiu = 551, nő = 537 össz. =		1.088

igy egyházmegyénkben a szaporodás 379.

Megesküdött 246 tiszta református, 55 vegyespár összesen 301 pár. Az egyházi szertartást Aradon mellőzte 39 pár, Nagyzerinden 17 pár, Mezőbajon 14

pár, Várasfenesen 11 pár. Mint az aradi lelkész jelenti, az egyházi szertartást mellőzők majd mind gyári munkások voltak. Szükségesnek látom itt is lelkészek utján felhivni a presbiteriumokat arra, hogy a házasulókat vallásos kötelességök teljesitésére buzditsák, hogy igy ne csak házastársak, hanem hitestársak is legyenek.

Végül jelentem, hogy a közalap és az egyházmegyei lelkész gyámintézet vagyonának a Magyarországon maradt egyházakkal leendő megosztására kiküldött bizottság folyó évi február 6-án Sarkadon a magyarországi küldöttekkel egyezségre lépett. Az eljárásuk eredményéről felvett jegyzőkönyv egyik tárgya lesz közgyülésünknek.

Kiváló tiszteletem nyilvánitása mellett vagyok,

Nagyszalontán, 1923. április 12.

Bőszörményi Lajos esperes.

Egyházmegyénk közgyülése Esperes jelentését általában tudomásul veszi, a lelkészválasztásokra, valamint a közalap és lelkészigyámintézet vagyonának megosztására vonatkozó jelentéseket külön számok alatt tárgyalja, egyébb intézkedéseit jóváhagyja.

Megnyugvással veszi tudomásul, hogy a világháboruokozta vallásos közönyösség némileg szünőfélben van s a hivek templomainkat több helyen szorgalmasan és buzgón látogatják. A mely egyházakban pedig még mindég fogyatékos a templomba járás felhivja ezek lelkészeit, a lelkészek utján a pesbiteriumokat, hogy a vallásosság emelésének munkájában is legyenek munkatársai a lelkészeknek; jó példaadással, buzditással hassanak oda, hogy a templombajárást a közönyösök is megszeressék, a mai nehéz viszonyok között anyaszentegyházunkban keressék az összetartó erőt, összetartás nélkül, mint oldott kéve, széthullunk s a megsemmisülés örvényébe sodródunk.

Hogy pedig lelkészek és hivek egymásra találhassanak, a vallásos életet intensivebben ápolhassák s e munkában egymás segitségére lehessenek: Egy-

házmegyénk közgyülése a kebli egyházakat három Körbe osztja és pedig:

I., nagyszalontai kör, ide tartoznak: Nagyszalonta, Ant, Tamáshida, Erdőgyarak, Mezőbajj, Vadász, Bélzeréndd, Árpád, Feketetót, Tenke, Gyanta 11 egyh., 12 lelkész.

II. Aradi kör ide tartoznak: Arad, Szentleányfalva, Gyorok, Pankota, Borossebes, Erdőhegy, Ágya, Csermő, Nagyzeréndd, Feketegyarmat. 10 egyház 10 lelkésszel.

III. Belényesi kör, ide tartoznak: Belényes, Magyarremete, Köröstárkány, Kisnyégerfalva, Várasfenes, Belényessonkolyos, Belényesujlak, Magyarcséke. 8 egyház, 8 lelkésszel. esperest megbizza, hogy mindenik körben a hivatalára nézve legidősebb lelkészt az irányelvek megjelölésével hivja fel az első lelkészi értekezletnek alkalmas helyen való megtartására, ez az értekezlet alakitsa meg a lelkészi kört, mely nyomban kezdje meg az egyházépitő munkáit, jelenjék meg hol egyik, hol másik egyházban s istenitiszteletek, felolvasások, vallásos ünnepélyek tartásával tegyék elevenebbé a vallásos életet, az egyháztagok bevonásával. a rendezésben közremüködésével minden megfelelő eszközt, utat, módot használjanak fel arra, hogy a református hithüség minéltöbb szivben fellángoljon, a gyülekezeti vallásos élet minél virágzóbbá váljék s minél több áldásos gyümölcsöt teremjen.

E válságos időkben az egyházaknak, presbitériumoknak, egyeseknek az iskolák is féltő gondjukat képezzék. A kegyes adakozóknak e helyen is hálás köszönetét fejezi ki egyházmegyénk közgyülése.

10. szám. Esperes jelentése az elnöki uton elintézett ügyekről a következő:

„Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Egyházmegyénknek 1922. szept. 21-én Aradon tartott közgyülése óta a következő fontosabb intézkedéseket tettem, melyeknek részint tudomásul vételét, részint helybenhagyását kérem.

1. A tenkei presbiterium 98—1922 határozata alapján Kassay Magda okl. tanitónőt a tenkei leányiskolában ideiglenes tanitóul megerősitettem. (1922 okt. 13. 363 napló szám.)

2. 1922 okt. 17-én a várasfenesi presbitérium választása alapján Makai Ilona okl. tanitónőt a várasfenesi tanitóságban megerősitettem és az eskü letételére felhivtam. (368 n. sz.)

3. A szentleányfalvai és feketetóti egyházak presbitériumának egyhangulag hozott határozatai alapján az Egyházi Törvény II. t.-c. 5 § értelmében egyházmegyei gondnok urral együttesen engedélyt adtunk arra, hogy Nagy Dániel szentleányfalvai és Nánássy Dániel feketetóti lelkészek állásaikat kölcsönösen elcseréljék. (370 n. sz.)

4. 1923 január 12-én engedélyt adtam arra, hogy Török Sándor feketegyarmati tanitó az állami anyakönyvvezető helyettességet elfogadhassa s annak teendőit a tanórákon kivül végezhesse, miután ebbe a presbiteri gyülés egyhangulag beleegyezett. (13 n. sz.)

5. A feketetóti papilak renoválására Lovassy Sándor nagyszalontai épitőmesterrel kötött szerződést megerősitettem s az anyagok beszerzésére a presbitériumot felhatalmaztam. Kikötöttem azonban, hogy az épitkezést folytonosan ellenőrizzék és a vállalati összeg 10%-át csak a munkálat bevégzése után szakértő által történt felülvizsgálat alapján fizessék ki a vállalkozónak. (70 n. sz.)

6. 1923 február 16-án felhatalmaztam Pénzes Lidia okl. tanitónőt, hogy a mezőbajji egyház vegyes iskolájában a betegsége által akadályozott tanitónőt az iskolai év végéig helyettesitse. (81 n. sz.)

7. 1923 március 15-én a gyoroki presbitérium és egyházközségi közgyülés egyhangulag hozott határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy egyik ottani egyháztagtól a lelkészi lakon levő melléképületek és keritések javitására 10.000 lei kölcsönt vehessenek fel, amely kölcsön ez évre kamatmentes lesz és azután sem kér utánna többet 8-as kamatnál. Kikötöttem, hogy a kölcsönt 5 év alatt törlesszék le és a törlesztés eredményéről évenként jelentést tegyenek az esperesi hivatalhoz. (121 n. sz.)

8. Március 21-én a várasfenesi presbitériumnak engedélyt adtam arra, hogy a lelkészlakon a régi és a már behordott uj anyagok felhasználásával egy istállót és sertésólat épittessen. Az épitkezés fedezésére szolgál az urbéres-birto-

kosságtól az egyháznak erre a célra befizetett 20.000 Lei adománya és 5600 Lei épitési adó, melyet a hivekre birtokaránylagosan vetettek ki. (132 sz.)

Kiváló tiszteletem nyilvánitása mellett vagyok

Nagyszalontán, 1923 március 26.

Böszörményi Lajos esperes.

Egyházmegyénk közgyülése Esperes intézkedéseit, mivel azok egyházi törvényeinkből folynak és azokat a fentforgó körülmények megokolják, tudomásul veszi és helyben hagyja.

Külön is megerősiti

Ad 1, 2, 6. A tenkei ideiglenes, a várasfenesi rendes, a mezőbajji helyettes tanitónő választásra vonatkozó intézkedését;

Ad 3. Nagy Dániel szentleányfalvai és Nánássy Dániel feketetóti lelkészek törvényesen eszközölt cseréjökre adott engedélyt;

Ad 4. Török Sándor feketegyarmati tanitónak az állami anyakönyvvezetői állás elfogadhatására adott engedélyt azon feltétel mellett, hogy annak teendőit csakis a tanitási órákon kivül végezheti;

Ad 5, 7, 8. A feketetóti, a gyoroki, a várasfenesi egyház épitkezésére adott engedélyt a kikötések pontos betartása mellett s az e célra felvett kölcsön törlesztéséről Espereshez évenként beterjesztendő jelentés kötelezettségével.

11. szám. *a)* A számvevőszéki jelentés alapján rendben lévőnek találtatott Kassay Béla egyházmegyei pénztárnok által beterjesztett 1922 évi egyházmegyei gyámintézeti pénztár, továbbitott pénzekre vonatkozó számadás és az 1922 évi egyházmegyei közigazgatási pénztárra vonatkozó számadás, melyeket a számvevőszék jóváhagyásra ajánl az egyházmegyei közgyülésnek.

Egyházmegyei közgyülésünk ezen emlitett számadásokat jóváhagyja és az egyházmegyei pénztárnok részére a felmentvényt a szokott óvások fentartása mellett megadja.

b) Számvevőszékünk Kassay Béla egyházmegyei pénztárnok által beterjesztett egyházmegyei közigazgatási pénz-

tárnak 1923 évre vonatkozó költségelőirányzatát bemutatja, s javasolja az egyházmegyei közgyülésnek a közigazgatási költségnek 10 baniról 40 banira való felemelését, s bemutatja a felemelt közigazgatási költségnek megfelelőleg összeállitott költségelőirányzatot, amely szerint a szükséglet 25.032 lei 80 bani, fedezet 25.598 lei 43 bani, remélhető maradvány 565 lei 63 bani. Kéri az egyházmegyei közgyülést, hogy a közigazgatási költség felemelése esetén ezen átdolgozott költségelőirányzatot fogadja el. Az igy megállapitott költségvetés keretén belül a napidijak, uti átalányok megállapitásával Böszörményi Lajos esperest, Kassay Béla e. m. pénztárnokot, Rovács István e. m. világi aljegyzőt bizta meg.

Egyházmegyei közgyülésünk a számvevőszék javaslatát s módositott költségelőirányzatát nem fogadja el. A közigazgatási költségek a folyó évre egy lélek után 10 baniról 20 banira emeltetnek fel. A 20 banis közigazgatási költségnek megfelelő 1923 év közigazgatási költségelőirányzat a következőkép lett megállapitva: Szükséglet 14.697 lei, fedezet 14.783 lei, remélhető maradvány 86 lei.

c) A számvevőszéki jelentések alapján rendben lévőnek találta s jóváhagyásra ajánlja számvevőszékünk a simonyifalvai, 1921 évi, anti, aradi, ágyai, árpádi, belényesi, bélzerindi, borossebesi, cserméi, erdőgyaraki, feketetóti, feketegyarmati, gyantai, gyoroki, köröstárkányi, kisházai, magyarremetei, mezőbajji, nagyszalontai, pankotai, radnalippai, szapáriligeti, szentleányfalvai, szemlaki, szintei, tamáshidai, tenkei, tenkeszéplaki, vadászi, várasfenesi, világosi ref. egyházak 1922 évi közpénztári és alapitványi számadásait, valamint a gyantai épitkezési és az árpádi iskolai számadást.

Egyházmegyei közgyülésünk ezen emlitett 30 egyház rendben lévő számadásait a szokott óvások fentartása mellett jóváhagyja s a kurátorok részére a felmentvényt megadja.

d) A számvevőszéki jelentés alapján rendben lévőnek találta és jóváhagyásra ajánlja számvevőszékünk a belényesujlaki ref. egyház 1922 évi közpénztári és alapitványi számadásait azzal, hogy az egyház tegyen jelentést 1928 augusztus 1-ig arról, hogy tőkepénzei miért jövedelmeznek oly keveset és miért hever a pénz a pénztárban kamatozatlanul.

Egyházmegyei közgyülésünk a belényesujlaki ref.

egyház 1922 évi közpénztári és alapitványi számadásait a szokott óvások fenntartása mellett jóváhagyja, s kötelezi a belényesujlaki ref. egyház gondnokát, hogy tegyen jelentést 1923 augusztus 1-ig arról, hogy tőkepénzei miért jövedelmeznek oly keveset és miért hever a pénz a pénztárban kamatozatlanul.

e) A számvevőszéki jelentés alapján nem találta rendben és visszautasitásra ajánlja számvevőszékünk az erdőhegyi ref. egyház 1922. évi közpénztári és alapitványi számadásait, mert a 24 tétel alatti bevételi okmány összege 1050 lei helyett csak 243 lei 50 bani lett tényleg bevételezve. 1923. augusztus 1-ig az eltérés az esperesi hivatalnál igazolandó, ha pedig adóba tényleg 1050 leit kellett volna gondnoknak beszolgáltatnia, a hiányzó összeget gondnok fizesse be s ennek megtörténtét jelentse.

Egyházmegyei közgyülésünk az erdőhegyi ref. egyház 1925. évi közpénztári és alapitványi számadásait a számvevőszéki indokolás alapján visszautasitja és kötelezi az egyházat, hogy 1923. augusztus 1-ig a hiba helyesbitését az esperesi hivatalnál igazolja.

f) A számvevőszéki jelentések alapján nem terjesztették be az 1922. évi számadásaikat Kisnyégerfalva, Kispereg, Magyarcséke, Nagyzerind, Németpereg, Belényessonkolyos és Körösjánosfalvai egyházak.

Egyházmegyénk közgyülése utasitja ezen nyolc egyház presbitériumát, hogy a 17—III.—1922. sz. egyházmegyei végzésben felsorolt mellékletekkel felszerelt 1922. évi közpénztári és alapitványi számadásaikat f. évi augusztus 1-ig terjesszék be s ennek megtörténtét az esperes urnál jelentsék s a késedelem okát igazolják.

g) Számvevőszéki elnök jelenti, hogy Kalas Ferenc magyarcsékei lelkész állásáról lemondott s igy az egyházmegyei számvevőszéki előadói és jegyzői tisztség megürült. A számvevőszék Ardai Aladár gyantai lelkészt ajánlja az egyházmegyei közgyülésnek számvevőszéki leendő taggá való megválasztásra. A megválasztása esetén a számvevőszéki jegyzői s előadói tisztségre megválasztja.

Egyházmegyei közgyülésünk Kalas Ferencz távozását tudomásul veszi, Ardai Aladár ref. lelkészt számvevőszéki taggá megválasztja s a számvevőszéki

jegyzői s előadói tisztségre történt megválasztását megerősiti.

Hitelesitettük:
Böszörményi Lajos
esperes.
Debreczeni István

Jegyzette:
Rovács István
e. m. aljegyző.
Rácz Gyula

12. szám. A közigazgatási és lelkészgyámintézeti pénztár, illetve vagyonnak a szétvágott két egyházmegyei rész között való megosztására kiküldött bizottság (id. Hadházy Kálmán, Kattay Béla és Bugyi János) beterjeszti Sarkadon 1923. február 6-án felvett jegyzőkönyveit. Ezek szerint az egyh. m. közig. pénztár megosztásánál a lélekszámot vették alapul, mely a megosztás előtt kevés hijján 100.000, melyből román területen 60.000, a magyar területen 40.000 van. Tehát a megosztás 6 : 4, illetve 3 : 2 arányban történhetik, vagyis a magyar területen levő résznek a vagyon $^2/_5$, a román területen levőnek $^3/_5$ jut. A leit à 10 kor. értékben, a hadikölcsönt pedig 30 %-ban számitva az összes vagyon koronában kifejezve 46.362 korona, melyből a magyarországi egyházmegyének 18.540 korona a romániainak 27.822 korona jut.

Mivel 4672 korona pénzben, kötvényen és hadikölcsönben magyar területen, a többi pedig nálunk van, egyházmegyénk a magyar területen levő résznek 13.870 koronát utal át.

A lelkészgyámintézeti pénztár felosztásánál a lelkészi állások számát vették alapul s a 46 lelkészi állást a számitás végett 45-nek véve 2 : 1 arányban történik a megosztás, vagyis a romániai részen levő 30 lelkészi állás után $^1/_3$-a esik. Az összes vagyon — a leit és koronát itt is 1 : 10 arányban számitva 370.219 K. 62 f., melyből a magyar részre eső $^1/_3$ = 123.406 K. a romániai részre eső $^2/_3$ = 246.218 K. Minthogy román részen 223.740 korona van, igy még követel 23.072 koronát. De ugyancsak itt van 25.000 korona névértékü bizonytalan sorsu hadikölcsönkötvény, melyet a kiküldöttek a 23.072 koronás követelés fedezésére, illetve kiegyenlitésére elfogadtak. mint a magyarországiak pénz hiányában megfizetni nem tudták volna. A meglevő 2 drb vas szekrény közül a Werthaim szekrény a romániai részen levő egyházmegyét illeti.

Egyházmegyei közgyülésünk a két pénztár megosztására megállapitott megegyezést ugy alapjában,

mint részleteimben jóváhagyja és a bizottság tagjainak elismerését és köszönetét nyilvánitja.

13. szám. A kisperegi lelkész 99—1922. szám alatt megküldi esperesnek a presbiterium 26—1922. sz. határozatát, mely szerint ez örvendezéssel üdvözli a nagyszalontai egyházmegye azon intézkedését, hogy a kisperegi egyháznak a bánáti egyházmegyéhez csatolását megengedte.

Esperes 376—1922. sz. alatt tudatja a kisperegi lelkésszel, hogy meglepte a kisperegi határozat, mert egyházmegyénk csak a lippai és szemlaki egyházak átcsatolásához adta beleegyezését, a kisperegi egyházról szó sem volt, igy ez továbbra is a nagyszalontai egyházmegye kötelékében marad. A bánáti esperes 546—1922. sz. levelében egyházmegyénk kebeléből 5—6 anyaegyház átcsatolását kivánja, hogy ott a 20-as létszám meglegyen. 5—6 anyaegyházra van szükségük, mert meglevő anyaegyházaikból hármat már affiliáltak, a 4-ik haldoklik, legujabb hirek szerint pedig Módost Jugoszláviához csatolják. Kispereg önként felajánlotta magát Bánátnak, tehát át kell engedni. Főtiszt. Püspök ur 1728—1922. és 1753—1922. sz. leirataiban egyetemes és magasabb szempontból szükségesnek tartja Kisperegnek a bánáti egyházmegyéhez csatolását s kéri az egyházmegye elnökségének az egyházmegyei közgyülès utólagos jóváhagyása reményében adandó beleegyező nyilatkozatát, mert a bánáti esperes csak ugy juthat az esperesi államsegélyhez, ha püspöki bizonyitvány igazolja, hogy a bánáti egyházmegyének is 20 egyháza van. Nézete szerint az egyházkerületi közgyülés határozata is csak az átadás lehet. Erre esperes és egyházmegyei gondnok nyilatkozatot adtak ki, mely szerint beleegyeznek abba, hogy a jelenlegi nehéz viszonyokra tekintettel, a kisperegi egyház a bánáti egyházmegyéhez átcsatoltassék.

Kijelentették azonban e nyilatkozatban, hogy ha a nagyszalontai egyházmegye közgyülése a hozzájárulást megtagadná: a kisperegi egyhaz visszatér a nagyszalontai egyházmegyébe. Az 1923. évi április hó 11. napján tartott egyházkerületi közgyülés az átcsatolás mellett döntött.

Egyházmegyénk közgyülése, miután bevégzett ténnyel áll szemben, sajnálattal beleegyezik abba, — hogy a kisperegi egyház nagyszalontai egyházmegyénkből a bánáti egyházmegyéhez átcsatoltassék.

14. szám. Bugyi János erdőgyaraki lelkész beterjeszti a presbyteriumnak és egyházközségi közgyülésnek rendkivüli adó kivetésére hozott határozatát, mely szerint két tanitója fizetésének fedezésére és épületeinek javitására az előző évi pénzadónak 13 szorosát, a terményadónak pedig kétszeresét veti ki a f. évi adófejében.

Egyházmegyei közgyülésünk a szabályszerüen névszerinti szavazással hozott határozatokat jóváhagyja és az adókivetést megerősiti.

15. szám. Balogh Mátyás nagyzerindi lelkész beterjeszti a presbyterium és egyházközségi közgyülés határozatát a terményadó kivetésére vonatkozólag, melyszerint minden adófizető egyháztag 6 liter buzát és 6 liter zabot, özvegy asszonyok és vegyes házasok felét fizetik; vagyonadó cimén minden egész telkes ház után 2 liter buzát és 2 liter zabot, minden kis hold föld után és minden legeltetési jog után 1 liter buzát és 1 liter zabot fizetnek. A kereskedők és iparosok az állami adó után vetik ki a terményadót. Mindezeken felül a harangozó részére minden adózó 2 liter buzát tartozik fizetni.

A szabályszerüen-névszerinti szavazással hozott határozatokat egyházmegyei közgyülésünk megerősiti.

16. szám. A gyoroki lelkészválasztásra kiküldött bizottság beterjeszti a választási jegyzőkönyvet, mely szerint a gyoroki gyülekezet 1922. december 27-én Nagy Zoltán szentleánfalvai s. lelkészt hivta meg lelkészévé.

Egyházmegyei közgyülésünk a törvény megtartásával meghivott Nagy Zoltán gyoroki lelkészt állásában megerősiti és munkájára Isten áldását kéri.

17. szám. A kisnyégerfalvai lelkész-tanitó választásra kiküldött bizottság beterjeszti 1922. november 19-én felvett jegyzőkönyvét, mely szerint a gyülekezet egyhangulag Kovács Zsigmond ny. lelkészt választotta meg lelkész-tanitójává.

Közgyülésünk a szabályszerüen megtartott választást megerősiti s a megválasztott Kovács Zsigmond lelkészre Isten áldását kéri.

18. szám. A várasfenesi lelkészválasztásra kiküldött bizottság beterjeszti jegyzökönyvét, melyszerint a várasfenesi

gyülekezet Juhász András nagyszalontai s. lelkészt hivta meg 1922. december 7-én lelkészévé.

Közgyülésünk Juhász András megválasztását, mely a törvény követelményeinek megtartásával történt megerősiti, szivből kivánva, hogy az Ur áldása kisérje munkálkodásában.

19. szám. A magyarcsékei lelkészválasztásra kiküldött bizottság beterjeszti jegyzőkönyvét, melyszerint a gyülekezet 1923. január 7-én Danka József nagyváradi s. lelkészt hivta meg lelkipásztorává.

Közgyülésünk Danka József törvényszerü megválasztását megerősiti s ugy őt, mint gyülekezetét Isten áldó kegyelmébe ajánlja.

Hitelesitettük:
Böszörményi Lajos
esperes.
Rácz Gyula
Rovács István

Jegyzette:
Debreczeni István
lelkészaljegyző.
Dr. Hadházy Kálmán

20. szám. A pankotai egyház Varga Károlyt, a várasfenesi egyház Makay Ilonát, a tamáshidai egyház pedig Kiss Ferencet választotta meg kántortanitójává, illetőleg tanitójává.

Egyházmegyénk közgyülése a presbiterium választása és bemutatott okmányai alapján Varga Károlyt a pankotai, Makay Ilonát a várasfenesi, Kiss Ferencet a tamáshidai tanitói állásban végleg megerősiti, Varga Károly a hivatali esküt már előbb letette, Makay Ilonát és Kiss Ferencet azonban felhivja a hivatali eskü letételére.

21. szám. A nagyváradi református tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgatótanácsa megküldi az intézet 1921—22. évi számadásainak megvizsgálásáról és jóváhagyásáról felvett jegyzőkönyvét (9. sz.), mely szerint bevétel volt 440.094 lei 14 bani. Kiadás 440.094 lei 14 bani, tartozás 140.071 lei 44 bani.

Ugyancsak beterjeszti az internátus házi pénztárának megvizsgált és jóváhagyott számadására vonatkozólag hozott határozatát is (10 jkvi sz.), mely szerint bevétel 56.409 lei — bani, kiadás 56.396 lei 11 bani, maradvány 12 lei 89 bani.

Egyházmegyénk közgyülése a nagyváradi református tanitónőképző intézet és polgári leányiskola, valamint az internátus házi pénztára 1921—22. évi számadásának megvizsgálására és jóváhagyására vonatkozó határozatokat tudomásul veszi és azokhoz hozzájárul azon felhivással mégis, hogy a 449.000 lei kölcsöntőke csökkentésére minden lehetőt megtenni ne terheltessék, mert ilyen nagy adósságnak csak mai kamatterhe is kockáztatja magát az intézeti épületet is.

22. szám. Olvassuk a nagyváradi tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgató tanácsának 1923. évi március hó 28. napján tartott ülése jegyzőkönyvéből a 6 sz. határozatot, mely szerint az igazgatótanács 3 szóval 1 ellenében a nagyváradi református tanitónőképző intézetnek legyőzhetetlen anyagi nehézségek — (adósság az 1921—22. isk. évről 140.071 lei 44 bani, összesen pedig 449.000 lei — bani) — és elnéptelenedés miatt az 1922—23. isk. évvel leendő beszüntetését javasolja az egyházkerületi közgyülésnek, azonban a polgári leányiskolát és a szélesebb keretek között üzembe helyezendő fiu- és leányinternátust felekezeti és faji érdekből továbbra is fentartandónak véli ugy, hogy a tanitónőképző intézeti rendes tanárokat — amennyiben vállalkoznak — a polgári leányiskolába rendes tanárokként átveszi. Az igazgatótanács egyuttal megkeresi a fentartó testületeket az iránt, hogy fentartói tisztüket fokozottabb teherviseléssel mindkét intézménynél továbbra is vállalják el.

Egyházmegyénk közgyülése kimondja, minthogy a folyó évi április hó 11-én Nagyváradon megtartott egyházkerületi közgyülés az egyházkerületi közigazgatási költségek felemelésével a nagyváradi tanitónőképző intézet kellő fentartásáról már gondoskodott, a nagyváradi tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgatótanácsának 1923. évi március hó 28-án 6. jkvi szám alatt hozott s a tanitónőképző intézet beszüntetésére vonatkozó határozata tárgytalanná vált.

Egyuttal egyhangulag hozott határozattal kimondja egyházmegyénk közgyülése, hogy a nagyváradi tanitónőképző intézetnek fiutanitó és kántorképző intézetté átalakitását föltétlenül szükségesnek tartja,

ugyanazért felhivja az igazgatótanácsot, hogy egyházmegyei közgyülésünk e határozatát mielőbb közölje a többi fentartóval s hozzájárulás esetén az átalakitás munkáját haladéktalanul kezdje meg.

23. szám. *Az* egyházmegyei internátus felállitása a közeljövőben lehetőnek mutatkozván,

egyházmegyénk közgyülése megalakitja az internátusi bizottságot s ennek tagjaiul az egyházmegyei elnökség elnöklése mellett a tanácsbirói és jegyzői kart választja meg.

24. szám. Böszörményi Lajos esperes örömteljes érzések közt jelenti, hogy Tisza Kálmán gróf, egyházmegyei tanácsbiró egyházmegyénk internátusa részére 100.000 lei alapitványt tett oly formán, hogy évenként ezen tőkének 6%-os kamatját (6000 leit) fizeti be az internátus pénztárába.

Egyházmegyénk közgyülése Tisza Kálmán gróf egyházmegyei tanácsbirónak a nagyszalontai egyházmegyei internátus javára tett nagylelkü alapitványát nagy lelkesedéssel fogadja s a nagy ősökhöz méltó utódnak kegyes adományáért hálás köszönetét fejezi ki.

25. szám. Esperes inditványozza, hogy miután Dr. Hadházy Kálmán egyházmegyei ügyész, mint tanácsbiró többször akadályozva van ügyészi tennivalói végzésében, válasszon egyházmegyénk közgyülése egy másik ügyészt is.

Egyházmegyénk közgyülése esperes inditványát elfogadja s egyházmegyénk másik ügyészévé Dr. Kapéry Béla nagyszalontai ügyvédet egyhangulag megválasztja s felesketésére és beiktatására Esperest felhatalmazza.

26. szám. Egyházmegyénk közgyülése ezen jegyzőkönyv hitelesitésével Esperes elnöklése mellett a nagyszalontai tanácsbirákat és jegyzőket és a számvevőszék elnökét bizza meg.

Miután ezzel a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek,

Böszörményi Lajos esperes a nagyszalontai ref. egyházmegye 1923. évi április hó 19. napján megtartott tavaszi közgyülését áldás kivánásokkal feloszlatta.

Az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. számokat jegyzette Fogarassy Bálint lelkészi főjegyző.

A 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19. számokat jegyzette Debreczeni István lelkészi aljegyző.

A 11. szám *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, pontjait jegyzette Rovács István világi aljegyző.

A jegyzők az általuk jegyzőkönyvbe foglalalt ügyeknek előadói is voltak.

Hitelesitettük:
Böszörményi Lajos
esperes,
Dr. Hadházy Kálmán
Rácz Gyula
Debreczeni István
Rovács István

Jegyzette:
Fogarassy Bálint
lelkészi főjegyző.

Tárgymutató.

1. szám. Esperes imája s a gyülés megnyitása.	Jegyzette Fogarassy Bálint
2. szám. Az egyházak világi képviselőinek igazolása.	„ „
3. szám. Jelentés a meg nem jelent közgyülési tagokról.	„ „
4. szám. A tárgysorozat megállapitása	„ „
5. szám. Esperes üdvözlése lelkészi pályájának 50 éves évfordulója alkalmából s adakozásra való felhivása a Böszörményi Lajos nevet viselő internátusi alapitvány növelésére	„ „
6. szám. Miskolczy Jenő ujonnan választott tanácsbiró eskütétele	„ „
7. szám. Tanitók eskütétele	„ „
8. szám. Szavatbontó bizottság jelentése.	„ „
9. szám. Esperes jelentése egyházmegyénk állapotáról. Lelkészi körök.	„ „
10. szám. Esperes jelentés az elnökileg elintézett ügyekről.	„ „
11. szám. Számvevőszék jelentése.	Rovács István
12. szám. Jelentés a közalap és gyámintézet vagyonának megosztásáról.	Debreczeni I. „ „
13. szám. Kisperegnek a bánáti egyházmegyéhez csatolása.	Fogarassy B.
14. szám. Erdőgyaraki rendkivüli adókulcs	Debreczeni I.
15. szám. Nagyzerindi gabona-adókulcs	„ „

16. szám. Gyoroki lelkészválasztás — Debreczeni I.

17. szám. Kisnyégerfalvai lelkésztanitó választás — „ „

18. Várasfenesi lelkészválasztás. — „ „

19. Magyarcsékei lelkészválasztás. — „ „

20. szám. Tamáshidai, pankotai, várasfenesi tanitóválasztás. — Fogarassy B.

21. szám. A nagyváradi tanitónőképző intézet és internátus számadása. — „ „

22. szám. A nagyváradi tanitónőképző intézet igazgatóságának jegyzőkönyve s ezen intézetnek fiutanitó- és kántorképző intézetté átalakitására vonatkozó közgyülési határozat. — „ „

23. szám. Az egyházmegyei internátusi bizottság megalakitása — „ „

24. szám. Gróf Tisza Kálmán 100 ezer leies internátusi alapitványa — „ „

25. szám. Dr. Kapéry Béla nagyszalontai ügyvéd ügyésszé választása. — „ „

26. szám. Jegyzőkönyv hitelesitők kiküldése s a gyülés feloszlatása. — „ „

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1923. SZEPTEMBER 26-ÁN BELÉNYESBEN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE

ÖSSZEÁLLITOTTA

FOGARASSY BÁLINT

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

A NAGYSZALONTAI REF. EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADÁSA

TIPOGRAFIA SZÉKELY-NYOMDA SALONTA-MARE 1924.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE 1923. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 26. NAPJÁN BELÉNYESEN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK JEGYZŐKÖNYVE

Jelen voltak: Böszörményi Lajos esperes és Dr. Hadházy Kálmán világi tanácsbiró (helyettes elnök) elnöklése mellett:

I. *Tanácsbirák:*

Lelkészi részről:	Világi részről:
Csécsi Imre	Dr. Hadházy Kálmán
Kassay Béla	
Fogarassy Bálint	
Bottyán Pál	
Bugyi János	

II. *Ügyész:*

Dr. Hadházy Kálmán.

III. *Jegyző:*

Fogarassy Bálint.

IV. *Számvevőszékről:*

Ardai Aladár előadó, Kassay Béla, Bottyán Pál.

V. *Tanügyi bizottságból:*

Böszörményi Lajos elnök, Bottyán Pál előadó, Kassay Béla, Fogarassy Bálint, Bugyi János.

VI. *Lelkészek:*

Ardai Aladár gyantai, Balogh Zoltán belényessonkolyosi, Bokor Sándor erdőhegyi, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál belényesi, Böszörményi Lajos nagyszalontai, Bugyi János erdőgyaraki, Csécsi Imre aradi, Danka József magyarcsékei, Fogarassy Bálint ágyai, Igyártó Sándor bélzeréndi, Kassay Béla tenkei, Kovács Zsigmond nyégerfalvai, Nánássy Dániel szentleányfalvai, Sipos János belényesujlaki, Szakács Dénes köröstárkányi, Szathmáry István magyarremetei, Szücs Antal mezőbajji, Juhász András várasfenesi lelkészek.

VII. *Tanitóképviselő:*

Stiglicz Sándor.

VIII. *Egyházak világi képviselői:*

Belényesről: Antal Béla gondnok, Belényesujlakról: P. Balla István gondnok, Belényessonkolyosról: Samu István gondnok, Gyantáról: Boros Károly presbiter, Köröstárkányból: Fenesi János gondnok, Magyarremetéről: Balla János gondnok, Nagyzeréndről: Sz. Boros Lajos gondnok.

1. A nagyszalontai református egyházmegye közgyülésének tagjai ezuttal második vándorgyülésre Belényesen jönnek össze. Mindenekelőtt a templomot keresték fel s a város nagyszámu előkelő közönségével együtt ünnepi istenitiszteleten vettek részt, mely alkalommal *Bokor* Sándor erdőhegyi lelkész Csel. IV. 12. alapján a tékozló fiu történetéből vett képek elénk vetitésével mély hatásu beszédet tartott, prédikáció előtt és után ugyan ő imádkozott buzgón, áhitattal. Ezután esperes elébe járultak a belényesi nők, kiknek üdvözlő beszédére esperes buzditó, hiterősitő beszéddel felelt. Felemelő volt a jelenet. Nők az egyházmegyén!

Hátha még külön szervezetben összegyülve a lelkigondozás, a szegény és árva, az elesett középiskolák felsegélésének ügyéről tanácskozhattak volna! Ezen ügyeket a nők bevonásával lehet sikeresen megoldani. Munkakört tehát a nőknek egyházi szervezetünk minden fokán! A belényesi szerencsés kezdetnek legyen folytatása s a női belmissiói lelkigondozás szerveinek kifejlesztése minden fokon!

Ezután kezdetét veszi a tulajdonképeni egyházmegyei közgyülés a templomban *Böszörményi Lajos* esperes imádságával: — — — — — — — — — — — —

Az imádság elhangzása után *Bottyán* Pál helybeli lelkész tartalmas beszéddel üdvözli esperest és az egyházmegyei közgyülést, kiemelve, hogy ezelőtt 53 esztendővel tartotta egyházmegyénk közgyülését Belényesen s mint serdülő ifju itt volt ez ülésen ez idő szerint való esperesünk is. Esperes válaszol a beszédre, megköszöni a szives fogadtatást s Isten oltalmába ajánlja a gyülekezetet, a várost s annak minden rendü és rangu lakóját!

Mindezek bevégződésével Böszörményi Lajos esperes szeretettel köszönti a tanács-birói, lelkészi és tanitói kart, az egyházak világi képviselőit s sajnálattal jelenti, hogy *Szabó* Zoltán egyházmegyei gondnok Őméltósága az utóbbi napokban keletkezett betegsége miatt nem jelenhetett meg a közgyülésünkön s inditványozza, hogy küldjön közgyülésünk üdvözlő sürgönyt beteg gondnokának s egyben felhivja dr. Hadházy Kálmán világi tanácsbirót, hogy az E. T. I. tör. 59. §-a értelmében az elnöklésben gondnokot helyettesitse s a társelnöki tisztet foglalja el. Ez megtörténvén,

esperes a nagyszalontai református egyházmegye 1923. évi szeptember hó 23. napjára Belényesbe összehivott őszi közgyülését megnyitja.

2. szám. Esperes megnyitó beszéde kapcsán

egyházmegyénk közgyülése egyhangulag elhatározza, hogy betegség miatt távollevő gondnokához üdvözlő sürgönyt küld, biztositván őt változhatatlan szeretetéről és bizalmáról.

3. szám. Az egyháznak világi képviselői megbizó leveleik alapján a VIII. szám alatt közölt névsor szerint

igazolja egyházmegyénk közgyülése.

4. szám. Esperes jelenti, hogy gróf Tisza Kálmán, Bagdi János, Mészáros Dániel, Szántai Lajos tanácsbirák, Kapéry Béla ügyész, Debreczeni István, Rovács István aljegyzők. Miskolczy Jenő dr. tanácsbiró, betegség, vagy másnemü halaszthatatlan tennivalók miatt közgyülésünkön meg nem jelenhettek.

Sajnálattal tudomásul szolgál.

5. szám. Elnök bemutatja jelen közgyülés immár szétosztott tárgysorozatát.

Közgyülésünk az előre kiosztott tárgysorozatot felolvasottnak tekinti s azt a tanácskozás sorrendjéül elfogadja.

6. szám. Kassay Magda tenkei, Makay Ilona fenesi, Radványi Zoltán és Koósné Medgyesi Emma belényesujlaki tanitónők, illetve tanitó esküre jelentkeztek.

Egyházmegyénk közgyülése Kassay Magda, Makay Ilona, Radványi Zoltán és Koósné Medgyesi Emma tanitónőket, illetve tanitót az E. T. VI. tör. 26 §-ában előirt hivatali eskü letétele után állásukban végleg megerősiti s esperest felhatalmazza, hogy részükre az eskü letételét és a megerősitést igazoló bizonyitványt kiadhassa.

Egyházmegyénk közgyülése a kötelékébe lépő tanitók egyházépitő munkájára Isten áldó kegyelmét kéri.

7. szám. A törvényszerü egyházlátogatásról az esperesi jelentés a következő:

„Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy a törvényszerü egyházlátogatást 7 egyházban magam végeztem, a többiekben pedig Kassay Béla, Fogarassy Bálint, Bottyán Pál és Bugyi János tanácsbirák végezték azt megbizásom folytán.

Örömmel emlitem fel, hogy gondnok ur Őméltósága is részt vett az egyházlátogatásban 4 aradvidéki egyházban.

Vasárnap minden egyházban a lelkészek egyházi beszédet tartanak, délután a nagyobb egyházakban vagy káté — vagy bibliamagyarázatot szoktak tartani, a kisebb egyházakban pedig imádságot. Hétköznap reggelenként minden egyházban harangoznak és a nagyobb egyházakban istenitiszteletet is tartanak. Általában megjegyzem, hogy a világháboru következménye gyanánt előállott közönyösség fokonként enyhül s a nyári munkaidőt kivéve a hivek mindenütt nagyobb számban látogatják az istenitiszteleteket, mint a mult évben. Alig egypár egyház képez ez alól kivételt, de azt hiszem, hogy a lelkészek buzditásának, különösen pedig a presbiterek példájának e tekintetben kedvező hatása lenne.

Az egyházi szertartásokat a keresztelésnél és temetésnél igen kevesen mellőzték, de már az esketésnél némely egyházban sok pár nem veszi igénybe az egyházi áldást: különösen Nagyzerénden, pedig az ottani presbitereket már a mult évi közgyülésünk is felhivta, hogy ezen rossz szokás megváltoztatására minden lehetőt kövessen el. Világositsák fel az uj párokat, hogy ne csak házastársak, hanem hitestársak is legyenek, mint voltak szüleik, általában őseik, akik éltöknek ezen nagyon kiemelkedő pontján elmulaszthatatlan kötelességüknek tartották Isten áldását kérni uj pályafutásukra.

A presbiteriumok minden egyházban törvényszerüen vannak szervezve.

Az anyakönyvek és gyülési jegyzőkönyvek mindenütt rendesen vezettetnek, a földbirtok az egyház részére van telekkönyvezve, az alapok fedezetei megvannak, — sajnos, hogy az alapitványi pénzek nagy része hadikölcsönkötvényen van elhelyezve s ezek értékének megnyerésére még most is kevés kilátásunk lehet.

Legnagyobb terhünket képezi felekezeti iskoláink fenntartása s dicséretére válik egyházunknak, hogy sehol sem szüntették be azokat, ahol 1919 évben megvoltak, sőt azóta a felekezeti iskolákat ujra felállitották: Belényesen és Pankotán. Nehézzé teszi helyzetünket az, hogy a magyar állam által adott iskolai segélyt a román kormány nem adja. Nyertünk ugyan erre vonatkozólag több izben igéretet, de azt még eddig nem valósitották meg és igy az egyházak mindig bizonytalanságban vannak ezen reájuk nézve legnagyobb fontosságu ügyben. Most ismét kilátásba helyezték, hogy az alkotmánytörvény rendelkezése szerint készitendő kultusz- és kulturtörvényekben gondoskodva leend a kisebbségek kulturális szükségleteiről és igy rólunk is. Mivel azonban ezen törvény meghozataláig gondoskodni kellett középiskoláink fenntartásáról és a csekélyfizetésü tanitók javadalmazásáról, ezért a királyhágómelléki egyházkerület közgyülése 54—1923. sz. határozatával kimondotta, hogy lélekszám szerint 20 leies közigazgatási adót vet ki, melyet a kerületi központi pénztárba kell befizetni olyformán, hogy minden egyház levonhatja ebből azon összeget, melyet tanitóinak pénzben vagy természetben ad. Sajnálattal jelentem, hogy ezen kulturális adó eszméje nem talált általános rokonszenvre, sőt már eddig is több egyház presbiteriuma kijelentette, hogy a maguk isko-

lájáért mindent megtesznek, de a mások iskolájának fenntartásához nem hajlandók ilyen nagy áldozatot hozni. Amely egyházakból hozzám ilyen határozatot terjesztettek be, azokat igyekeztem felvilágositani arról, hogy református magyar iskoláink fenntartása mindnyájunknak közérdeke.

Felekezeti iskoláinkban a tanitás eredménye általában jó, csak Csősz Ferenc nagyzeréndi tanitót intette az egyházlátogató küldöttség arra, hogy a növendékek fegyelmezésére, a hittan, nyelvtan és földrajz tanitására nagyobb gondot forditson.

Kitünő tanitók voltak: Ágyán Szabó Dániel, Anton Posta Sándor, Árpádon Koós János, Belényesben Katona Jenő, Feketegyarmaton Nagy Sándor és Török Sándor, Nagyszalontán Bordás Imre, Debreczeniné Balog Erzsébet, Medgyesi Gyula, Mikó Pál, Seres László, Stiglicz Sándor, Szatmáry Istvánné, Szentesi Elek, Tenkén Bátori Julia. Az állami iskolában a hittant kitünő eredménnyel tanitották: Gyantán Ardai Aladár, Magyarremetén Szathmáry István, Szentleányfalván Nanássy Dániel lelkészek.

A tanitás eredményét nagy mértékben akadályozta a mulasztók tetemes száma, különösen áll ez Bélzeréndre, ahol a beiratkozott 56 növendék közül csak 22 volt jelen az egyházlátogatás alkalmával, Köröstárkányra, ahol a beirott 180 tankötelesből 50 volt jelen a vizsgán, Belényesujlakra, ahol a növendékek nagyon szórványosan járnak iskolába. Mindenüt figyelmeztette az egyházlátogató küldöttség a presbiteriumokat, hogy a növendékek iskolába járatását tartsák egyik legfőbb kötelességüknek, a lelkészeket és tanitókat utasitotta, hogy a mulasztók névjegyzékét kéthetenként terjesszék a községi előljárósághoz és ha ott nem tennék meg a mulasztó növendékek szüleivel szemben a törvényes eljárást, tegyenek jelentést a közigazgatási hatóságnál.

Uj épületeket az anyagok rendkivüli drágasága miatt sehol sem emeltek, de a meglevőket sok helyen kijavitották, igy pl. Erdőgyarakon mindkét iskolaépületeket teljesen jókarba hozták, Mezőbajon az egyik tanitói lakást ujjá alakitották, Nagyszalontán a különböző katonaság által megrongált iskolai épületeket helyrehozták. Javitást igényelnek Nagyzerénden a leányiskola és melléképületei, Mezőbajjon a tornyot ujra kell festeni, mert ha ezt sokáig halasztják, a rozsda a bádogozást egészen tönkre teszi.

Teljesen ujra kell épiteni a tenkei lelkészi lakást, mert a falak egész a padlásig felnedvesedtek, a padimentom az egyik szobában a falak körül elrothadt, a levegője annyira dohos, hogy az egészségre veszélyes.

A hivek áldozatkészsége nemcsak az iskolák fenntartásában, hanem a perselypénzben és közadakozásban, főleg pedig abban nyilvánult, hogy az elvitt harangok helyett ujakat szereztek be: Ágyán, Árpádon, Feketegyarmaton, Magyarremetén, Városfenesen, Gyantán és Tenkén. E két utóbbi egyházban a harangok felavatásán több lelkésztársammal együtt magam is részt vettem s az akkor tartott ünnepélyes istenitiszteleteken közremüködtem. A nagyszalontai egyház is megrendelte az uj harangokat az aradi Hőnig Frigyes cégnél, melyeknek árát 220,000 leit közadakozásból remélik beszerezni.

Jelentem, hogy a mult gyülésünk által kiküldött internátusi bizottság folyó évi julius hó 25-én tartott ülésében elhatározta, hogy az internátust a szalontai református fiuiskola e célra elkérendő emeleti helyiségében a folyó iskolai évben felállitja egyelőre 16 növendékkel.

Bármennyire óhajtottam is ezt elkerülni, mégis kénytelen vagyok felemliteni, hogy több lelkésztársamtól nagyon későn kapom meg a hivatalos jelentéseket s e miatt nekem sok kellemetlenségem van, mert nem készithetem el a felsőbb hatóságok által kivánt összesitett kimutatásokat. Én mindig figyelembe vettem a postaközlekedés lassuságát, de mikor némelyek még a sürgetésre sem válaszolnak, ezt már nem tartom kollegiális eljárásnak. Tisztelettel kérem a közgyülést, hogy a késlekedőkre némi csekély birságot szabjon ki.

Végül részvéttel jelentem, hogy Benedek László egyházmegyei tanácsbiránk folyó évi 1923 április hó 6-án meghalt. A boldogult több évtizeden keresztül állott egyházmegyénk szolgálatában s különösen nagyon sokat tett a Belényesvidéki egyházak ügyeinek elintézésére, a mire ő, mig egészsége engedte, a legalkalmasabb volt, mert nemcsak ott született, hanem ott is lakott, — az egyének ismeretével, hivatalának tekintélyével sokszor a legnehezebb kérdéseket is megoldotta s az egyházakban a békességet helyre állitotta. Áldott legyen emlékezete s őrizzük meg azt jegyzőkönyvünk szerény lapjain!

Kiváló tiszteletem nyilvánitása mellett vagyok

Böszörményi Lajos esperes

Egyházmegyénk közgyülése esperes jelentését a törvényszerü egyházlátogatásról tudomásul veszi s jegyzőkönyvében közzé teszi.

Megnyugvására szolgál, hogy gyülekezeteinkben a világháboru következménye gyanánt előállott közönség fokonként enyhül s hiveink most már mindenütt nagyobb számmal látogatják az istenitiszteleteket, mint a multban. Ott pedig, ahol a fogyatkozásokat még mindig nem sikerült leküzdeni, felhivja a lelkészeket, hogy buzditásukkal, a presbitereket, hogy példaadásukkal szoktassák rá az anyaszentegyház „sem hideg, sem hév" tagjait az istenitiszteletek buzgó gyakorlására. Gondolják meg az őrállók, hogy mentési munkát teljesitenek most s hallják kétszer a léleknek egyszeri szózatát. Ne találtassék senki talentumok nélkül, ha felhangzik a számadásra hivó szózat: sáfár, adj számot a te sáfárságodról.

Nagyzerénden a lelkész és presbiterium kövessenek el mindent arra nézve, hogy az ujházasok meg esküdjenek. Világositsák fel őket, hogy aki hitvesével hüséget esküdni nem kiván, az házastárs lehet, de hitestárs soha s könnyebben megfeledkezik házastársa iránti kötelességeiről, mert tág lelkiismeretét nem köti a házassági eskü.

Az őrállóknak hitvallásos iskoláinkra is nagy gondjuk legyen. Talán sohasem fenyegette azokat oly nagy veszély mint épen napjainkban. Nagy kitartással és még nagyobb áldozatokkal tarthatók fent azok. Áron is meg kell tartani azokat, érettük a legmeszszebbmenő áldozat sem lesz nagy.

A kulturadó vállalásával hordozzuk egymásnak terhét, igy töltjük be a Krisztus parancsát. Hiába a bánkódás, ha egyszer leszakadtak az egyház testéről az iskolák. Jaj annak, akit késő bánat ér.

Elismerését fejezi ki a *kitünő* tanitók és hitoktatók iránt, de a maga részéről is meginti *Csősz* Ferenc nagyzeréndi tanitót és ha jövőre tanitványai fegyelmezésére, a vallás, nyelvtan, és földrajz tanitására nagyobb gondot nem fordit s kellő eredményt el nem ér, miután most már másodszor intetett meg, ellene a fegyelmi eljárás foganatositását rendeli el.

A tanitás sikerét nagy mértékben gátló tetemes mulasztások megszüntetése céljából lelkészek minden hó 1. és 15-én tegyék át a mulasztók névjegyzékét a községi előljáróságokhoz, sikertelenség esetén forduljanak a közigazgatási hatóságokhoz s ha ennek sem lenne foganatja tegyenek jelentést az esperesnek, akit felkér, hogy a vármegye első tisztviselőjét keresse meg a baj orvoslása végett.

Az erdőgyaraki, mezőbajji és nagyszalontai egyházakat dicsérettel tünteti ki, mint amelyek nagyobb áldozatoktól sem riadtak vissza, csakhogy iskolai épületeiket megfelelő jó karba hozhassák, azonban

felhivja a nagyzeréndi egyházat, hogy leányiskolája s az itt levő melléképületek kijavitásáról haladéktalanul intézkedjék,

a mezőbajji egyházat, hogy temploma tornyát ujra festesse be,

a tenkei egyházat most másodszor figyelmezteti, hogy a lelkészi lakás ujraépitését tovább ne halogassa. Hogy ha pedig a jövő évi egyházlátogatás idejéig sem lesz megfelelő intézkedés téve, a nedves falak elszigetelve, már most megbizza az egyházlátogató küldöttséget, hogy a falak átnedvesedése folytán okozott károkat vegye számba s annak értékét a mulasztásban részes presbiterekre vesse ki és velök fizetesse meg, arra nézve pedig, hogy a lelkészi lakást a tenkei egyháztagok terhére miként lehetne alkalmas bérházban elhelyezni, esperesnek további eljárás céljából tegyen jelentést.

A hivek áldozatkészségét dicsérő tudósitást örömmel veszi tudomásul valamint azt is, hogy Ágyán, Árpádon, Feketegyarmaton, Magyarremetén, Városfenesen, Gyantán és Tenkén ezrekre menő költséggel harangokat szereztek be, vagy fognak beszerezni, mint pl. Nagyszalontán 220,000 Lei költséggel.

Az egyházmegye internátusáról s annak megnyitásáról közölt értesitést midőn tudomásul veszi, szives kötelességének ismeri, hogy a fenkölt gondolkozásu adakozók és a sok akadály leküzdésében fáradhatatlan munkások iránt hálás köszönettel adózzon. Áldja meg a minden áldások Istene e nemes célu intézményt,

legyen falai közt megelégedés és jó békesség s az idők folyamán minél több éhezőt táplálhasson, minél több könnyet törölhessen s minél buzgóbb és kiválóbb fiakat nevelhessen református anyaszentegyházunknak.

Minthogy az esperes munkáját nagyon megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi azon körülmény, hogy több lelkész még sürgetésre sem ad választ az esperesi felhivásokra, — az első sürgetés után 10 napra indokolatlanul választ nem küldő lelkészt az egyházmegyei lelkészi gyámintézet javára I. izben 100 Lei, II. izben 500 Lei, III. izben 1000 Lei birsággal sujtja egzházmegyénk közgyülése.

Fájó érzéssel vesz tudomást

BENEDEK LÁSZLÓ

tanácsbirói karunk nestorának elhunytáról. A megboldogult 40 évnél is tovább állott egyházmegyénk szolgálatában. Különösen belényesvidéki kis egyházainknak volt nagy hasznára. Ahol megjelent, mindenütt békességet és gyógyulást tudott létre hozni. Áldás és béke lengjen porai felett! Emlékezetét hálás kegyelettel örökitjük meg jegyzőkönyvünk szerény lapján!

8. szám. Az esperesi jelentés kapcsán

egyházmegyénk közgyülése felhivja Bőszörményi Lajos esperest, hogy a nagyszalontai, Csécsi Imre tanácsbirót, hogy az aradi, Bottyán Pál tanácsbirót, hogy a belényesi lelkészi kört szervezze meg. A lelkészi körök lássanak azonnal munkához, tartsanak lehetőleg minden egyházközségben értekezletet, vallásos ünnepélyeket, istenitiszteleteket a gyülekezési élet fellenditése céljából. Az értekezleteken a gyakorlottabb lelkészek adjanak utmutatást, tájékoztatást a kezdőknek és járatlanoknak, hogy mindenütt megindulhon a belmissziói munka. Az egyházmegyei közgyülést megelőzőleg egy hónappal mindenik kör elnöke tegyen jelentést espereshez az addig végzett munkáról, tegyen javaslatot arra nézve, hogy és mint lehetne és kellene a munkát sikeresen tovább folytatni. Esperes a beérkezett iratokat feldolgozás végett adja ki a lelkészegyesület titkárának s az egyházme-

gyei közgyülést megelőző napon tartsa meg gyülését a lelkészegyesület, mely a titkár által feldolgozott anyagot fogja tárgyalni és megvitatni s javaslatát az egyházmegyei közgyülés elé terjeszti.

9. szám. Kassay Béla tanácsbiró inditványára

egyházmegyénk közgyülése az egyházmegyei közgyülés jegyzőkönyvének kinyomtatását elhatározza.

10. szám. Fogarassy Bálint lelkészi főjegyző felszólalására

egyházmegyénk közgyülése elhatározza, hogy az egyházmegyei közgyülések alkalmával tartott imádságokat, predikációkat, biblia magyarázatokat, költemenyeket és egyéb vallásos tárgyu előadásokat szerzőiktől bekéri s addig is, mig azokat kinyomtathatja, eredeti közgyülési jegyzőkönyvei mellékleteként levéltárban megőrizni rendeli.

11. szám. Esperes jelentése a mult közgyülés óta tett fontosabb intézkedéseiről a következő:

„Nagytiszteletü Egyházmegyei közgyülés!

Folyó évi április hó 19-én tartott közgyülésünk óta, a következő fontosabb intézkedéseket tettem, melyeknek részint tudomásvétel, részint helybenhagyását kérem:

1. 1923. május 27-én megerősitettem a tenkei presbiterium és közgyülés azon határozatát, hogy a hadi célokra elvitt két harang helyett, két ujat öntett az aradi Hőnig cégnél 130 ezer leiért. Ezen összegből 30 ezer leit a harang alapitványból, 30 ezer leit ideiglenes kölcsönből fedez, a hiányzó 70 ezer leit pedig rendkivüli adó gyanánt kiveti. (210 esperesi napló sz.)

2. Junius 2-án tudomásul vettem a borossebesi lelkész azon jelentését, hogy pünkösd másod napján szinielőadást rendeztek, amely 5200 leit jövedelmezett az egyház javára. (247 sz.)

3. Julius 10-én a tenkei presbiterium választása és beterjesztett kitünő oklevelek alapján Kassay Magdát a tenkei tanitói állásban megerősitem. (292 sz.)

4. Julius 10-én tudomásul vettem a vallásügyi miniszter 21323 számu értesitését, melyszerint egyházkerületünk elismerését a parlament őszi ülésén fogják tárgyalni.

5. Julius 12-én az ágyai presbiteriumnak engedélyt adtam arra, hogy az épitési alapból az egyházszükségleteinek fedezésére 9600 Lei ideiglenes kölcsönt vegyen fel, kikötöttem azonban, hogy ezen kölcsönt az épitési alapnak folyó év végéig fizessék vissza és ennek megtörténtéről az esperesi hivatalhoz jelentést tegyenek. (301 sz.)

6. Julius 12-én az egyházkerületi főjegyző kirendelése alapján Dohi Árpádot felhatalmaztam arra, hogy a nagyszalontai egyházban mellettem mint segédlelkész müködjék. (302. sz.)

7. Szeptember 4-én az ágyai presbiterium egyhangulag hozott határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy az egyik iskolai épületet oly módon alakithassa át, hogy abban a törvénynek megfelelő nagyságu két tanterem legyen, mely átalakitás 23 ezer leibe kerül s erre a fedezet megvan. A Hamza Sándor kőmüves mesterrel kötött szerződést megerősitettem s tekintettel az iskolai év közelségére, felhatalmaztam a presbiteriumot, hogy az épitkezést azonnal megkezdhesse, egyszersmind utasitottam, hogy az épitést ellenőrizze. (346. sz.)

Kiválló tisztelettel vagyok Nagyszalontán, 1923. szeptember 8-án. Böszörményi Lajos esperes.

Egyházmegyénk közgyülése Esperes jelentését az elnöki uton elintézett ügyekről általában tudomásul veszi, intézkedéseit jóváhagyja és megerősiti ugy, — amint következnek:

Ad 1. A tenkei presbiteriumnak és egyházközségi közgyülésnek 2 uj harang beszerzésére s a 130000 Lei vételárnak fedezésére vonatkozó határozatát.

Ad 3. A tenkei prespiteriumnak választása alapján Kassay Magda kitünő oklevéllel biró tanitónőnek megerősitését a tenkei tanitóságban.

Ad 4. Aggodalommal veszi tudomásul, hogy egyházkerületünk elismerése ismét halasztást szenvedett.

Ad 6. Az esperesi felhatalmazást arra nézve, hogy az egyházkerületi főjegyző által kirendelt Dohi Árpád a nagyszalontai egyházban Esperes mellett, mint segéd lelkész müködjék.

Ad 5, 7. Az ágyai egyháznak adott engedélyt egyfelől arra, hogy szükségletei fedezésére az épitési alapból 9600 Lei épitési kölcsönt vehessen fel év végén történő visszafizetés s erről az esperesi hivatalhoz jelentéstétel kötelezettsége mellett,

másfelől arra, hogy kifogásolt iskolai épületét 23000 Lei

készpénz költséggel a Hamza Sándor kőmüvessel kötött, egyidejüleg jóváhagyott szerződés szerint átalakithassa s az épitkezést kellő ellenőrzés mellett azonnal megkezdhesse.

12. szám. Számvevőszéki jegyzőkönyv.

Mely felvétetett a nagyszalontai ref. egyházmegye számvevőszékének 1923. szeptember 12-én tartott gyüléséről.

Jelen voltak: Rácz Gyula elnöklete alatt Böszörményi Lajos, Debreczeni István, Kegyes István és Rovács István számvevőszéki tagok.

Elnök üdvözli a megjelenteket, a jegyzőkönyv hitelesitésére Debreczeni István és Kegyes István számvevőszéki tag urakat, a beérkezett ügydarabok előterjesztésére pedig Rovács István egyházmegyei aljegyző urat kéri fel s a gyülést megnyitja.

Előadó előadja, hogy rendben találtattak a következő egyházak számadásai: erdőhegyi, kisnégerfalvai. magyarcsékei, nagyzeréndi, simonyfalvai ref. egyházak 1922. évi közpénztári és alapitvány számadásai.

Számvevőszékünk ezen emlitett öt egyházi számadásait rendben levőnek találta s az egyházmegyei közgyülésnek elfogadásra ajánlja

Előadó előadja, hogy a belényesujlaki ref. egyház beterjesztett igazoló jelentés szerint az egyház tőkepénzeit 10% kamat mellett helyezte el, de ennél magasabb kamatlábat képtelenek elérni, mert ellenesetben adósok a kölcsönt visszafizetik, a bankban pedig csak 8% kamatot igérnek.

Számvevőszékünk a belényesujlaki ref. egyház igazoló jelentését tudomásul veszi s az egyházmegyei közgyülésnek is tudomásul vételre ajánlja.

Előadó előadja, hogy nem terjesztették be az 1922. évi számadásaikat Kispereg, Németpereg, Pécska, Belényessonkolyos, Körösjánosfalva.

Számvevőszékünk tudomásul veszi, hogy Kispereg, Németpereg és pécskai ref. egyházak a nagyszalontai ref. egyházmegye kötelékéből kiváltak, illetve más egyházmegyébe kebeleztettek be, s igy számadást adni nem kötelesek. A belényessonkolyosi és körösjánosfalvai ref. egyházak lelkészeit pedig, mivel igazolatlanul elmulasztották a számadások beterjesztését, 40 Lei birságra ajánlja számvevőszékünk az

egyházmegyei közgyülésnek, ha azonban a mulasztást igazolni tudják, a birság alól felmentetnek.

Megvizsgáltatott és rendben levőnek találtatott Debreczeni István lelkész által beterjesztett nagyszalontai ref. egyházmegyei internátus számadása. Amely szerint az internátus összes vagyona elhelyezett tőkében, készpénzben és egyéb befektetésekben 62.934 Lei, alapitványokban 193.261 Lei. — Ezenfelül az Aradi-uti Veress Károly által adományozott beltelkes ház.

Számvevőszékünk a rendben talált számadást az egyházmegyei közgyülésnek elfogadásra alánlja.

Több tárgy nem lévén elnök a gyülést berekeszti.

Kmf.

Rovács István, Rácz Gyula e. m. számv. elnök. Hitelesitők: Debreczeni István, Kegyes István

Közgyülésünk a számvevőszék előterjesztését jóváhagyja és megerősiti.

13 szám. A nagyzerindi ref. egyházközség 7. 1922. sz. közgyülési határozattal, a következő adókulcsot állapitotta meg: Minden adófizető egyháztag 6 liter buzát és 6 liter zabot, az özvegy asszonyok és vegyes házasok 3 liter buzát és 3 liter zabot kötelesek fizetni személyi adó cimen. A 70 éven felüliek személyi adó alól mentesek. Vagyon adó cimen minden egyháztag köteles fizetni minden egész telkes ház után 4 liter buzát és 4 liter zabot, nem egész telkes ház után 2 liter buzát és 2 liter zabot, minden kis hold föld után tekintet nélkül a müvelési ágára és minden legeltetési jog után 1 liter buzát és 1 liter zabot. Mindazokra, akik iparral és kereskedéssel foglalkoznak, állami egyenes adójuk után is kifog vettetni a terményadó, még pedig oly módon, hogy a kereseti adójuk a föld egyenes állami adójával lesz arányban állitva s igy lesz kiszámitva a rájok eső mennyiség. Mindezeken felül a harangozó részére tartozik adni minden adózó 2 liter buzát. A pénzadónál ezután szintén a fenti adókulcs fogja képezni az alapot, a körülirt módon. Ezen egyházközségi közgyülési határozat az iratok közt fekvő egyházmegyei közgyülési jegyzőkönyvi kivonat szerint 15—923 sz. a jóváhagyatott.

A presbiterium 7 tagja kérelmére a lelkész 1913. julius 23-án az adókulcs megváltoztatása tárgyában presbiteri gyülést hivott össze. Ezen presbiteri gyülésen az iratok közt fekvő

23—923 sz. presbiteri gyülési jegyzőkönyvi kivonat szerint az adókulcs a következőképen módosittatott: Minden pár személy fizessen szegény, gazdag egyformán 20 liter buzát, 20 liter zabot, az özvegyek pedig felényit, azaz 10 liter buzát és 10 liter zabot, a 70 éven felüliek pedig semmit. A pénzadó pedig az állami adó után vettessék ki fokozatosan. Ezen presbiteri határozat 1923. julius 15-én tartott egyházközségi közgyülés elé vitetett. Az egyházközségi közgyülés az iratok közt fekvő 2—923. sz. jegyzőkönyvi kivonat szerint az 1922. évben 7—922. sz. közgyülési határozattal elfogadott és az egyházmegye által is jóváhagyott adókulcsot fogadta el.

Sándor Mihály és társai beadott fellebbezésükben ezen egyházközségi közgyülésen megállapitott adókulcsot a gazdaközönségre sérelmesnek tartván, megfellebbezték az alábbi indokok alapján: A folyó gazdasági év Nagyzerind községben oly rossz volt, hogy az adózók termése a családok élelmét és vetőmag szükségletét sem fedezi. Fellebbezésben semmi egyéb alapos indok nincs.

Egyházmegyei közgyülésünk Sándor Mihály és társai nagyzerindi lakosok fellebbezését — melyben az 1923 évre az adókulcs megváltoztatását kérik — elutasitja s a nagyzerindi református egyházközségi közgyülés 1923 évi julius hó 15-én hozott határozatát hagyja jóvá.

Indokolás: A nagyzerindi ref. egyházközségben 1920 óta, vagyis helyesebben, amióta a tanitók fizetése kizárólag az egyházra nehezedik s igy sulyos kiadásokat ró az egyházra, a teher mikénti elosztása körül állandó és nehéz küzdelem folyik a hivek között. A majdnem három évig tartó küzdelem után végre 1922-ben egy állandó természetü adókulcsot állapit meg az egyházközség a 7—1923 sz. határozattal, amely határozatot az egyházmegyei közgyülés jóvá is hagyott. Az adókulcs megállapitásakor az egyházközségi közgyülést a progressivivitás elve vezette és hogy ezen elv a legegészségesebb, mutatja az 1922 és 1923-ban tartott egyházközségi közgyülés, amelyben a fent ismertetett adókulcs elfogadtatott. Sándor Mihály és társai fellebbezők fellebbezésükben a fokozatos pénzadót nem kifogásolják, csupán a terménybeli fizetéseknél kifogásolják a progressivitást s igy egyedüli komoly indokuk a gyenge termés. A rossz gazdasági évre tekintettel természetes is, hogy nehéz terheket ró a gazdákra

a holdankénti egy liter buza és egy liter zab, de mindenesetre nem oly nehéz a gazdagra nézve, mint a szegényebbre, akiknek bár földjük nincsen, mégis 20—20 liter gabonával akarják sujtani. Tekintettel pedig arra, hogy mind a két egyházközségi közgyülésen az egyházmegyei közgyülés által is már jóváhagyott fenti adókulcs óriási szótöbbséggel fogadtatott el, mely azt jelenti, hogy ezen adókulcs mégis a legméltányosabb és a legelfogadhatóbb. Nem volna tehát tanácsos az egyházi békét a hivek közt megbolygatni az adókulcs megváltoztatásával. Különben is egyházunk demokratikus szervezetéhez, a benne élő demokratikus szellemhez a progressiv adózás áll a legközelebb, a fenti adókulcs pedig még nem is egészen progressiv.

14. szám. Az internátusi bizottság beterjeszti 1923. julius 25-én és aug. 30-án tartott ülésének jegyzőkönyvét.

A julius 25-iki első ülés jegyzőkönyve szerint az internátus vagyona a Veres Károly féle házon és Kálmándy Mihály alapitványán kivül, (melynek jelen összege 56.307 lei) 54.304 lei befektetésre, illetve beruházásra forditható összegből áll. Ezeken kivül a növendékek ellátását biztositják a következő alapitványok: Gróf Tisza Kálmán 100.000 leies alapitványa kamata fejében adandó évi 6000 lei, Dr Miskolczy Jenő 30.000 leies alapitványa, Szabó Zoltán gondnok alapitványi kamata évi 1000 lei, a nagyszalontai egyház egy növendék évi ellátását biztositó Böszörményi Lajos jubileumi alapitványa. A bizottság ezekre tekintettel elhatározta az internátus megnyitását, ugy, hogy mivel a Veres Károly féle házba a benne lakók miatt beköltözni nem lehet s különben is jelentékeny átalakitásokra volna szükség — egyelőre a központi fiuiskola emeleti helyiségeiben helyezi el, melyeket a nagyszalontai egyház dijtalanul bocsát át s melyekben 16 növendék és a szükséges helyiségek helyezhetők el. A költségvetés szerint a berendezés mintegy 35.000 leibe kerül, mely a beruházásra forditható összegből bőven fedezhető.

A növendékek ellátási diját havi 450 leiben és ugyancsak havi 15 kg. lisztben és 1 kg. zsirban állapitja meg a bizottság és az alapitványok terhére 4 féldijas helyet létesit. A kisebb fontosságu sürgősebb ügyek intézésére egy szükebb bizottságot választ, kiegészitve egy női bizottsággal. Felügyelőül Dohi Árpád s. lelkészt, pénztárosul pedig Rác Gyulát

választja meg, olyanformán, hogy a bevásárlásokra átvett összegek kezelésével és általában az egész internátus vezetésével Debreczeni Istvánt bizza meg, illetve kéri fel.

A bizottság felkéri az egyházmegyei közgyülést, hogy hivja fel a kebelébe tartozó egyházak lelkészeit, tanitóit, presbyteriumait és általuk a hiveket, hogy természetbeni adományaikkal jöjjenek az egyházmegye uj intézményének támogatására, mivel az aránylag alacsony dijat abban a reményben állapitotta meg, hogy az egyházak ezután még fokozottabb mértékben fogják a müködését már megkezdett internátust támogatni.

Az augusztus 31-iki szükebb körü bizottsági jegyzőkönyv szerint bár a jelentkezési határidő leteltéig csak 8 növendék jelentkezett, a bizottság kimondta a megnyitást. Tette pedig azért, mert az intézetre nézve legjobb reklámnak a müködését tartja, mig egy évi elhalasztás végleg sikertelenné tehetne minden kezdeményezést. A kevesebb növendék miatt előállható üzemi (személyzet, fütés, világitás, stb.) költség hiány feléig, mintegy 5000 leiig terjedhető összeg megtéritését pedig Gróf Tisza Kálmán tanácsbiró magára vállalta s ezenkivül alapitványának 1922 április 1-től 1923 szept. 1-ig terjedő időre eső kamata fejében 9000 leit befizetett. Elhatározta a bizottság, hogy a rendelkezésre álló pénz elértéktelenedését lehetőleg elkerülendő, a teljes berendezést elkészitteti, viszont az évi kiadásokkal a lehetőség szerint takarékoskodni fog.

Végül Debreczeni István jelenti, hogy az internátus f. hó 20-án megkezdte müködését; a megnyitás végleges kimondása után a növendékek száma szaporodott, ugy, hogy 14 növendék vétetett föl és a nagyszalontai presbyterium kedvezményes helye még betöltetlen.

Egyházmegyei közgyülésünk örömmel értesül az internátus megnyitásáról s a bizottságoknak erre vonatkozó intézkedéseit helyeslőleg veszi tudomásul. Elismerését és köszönetét fejezi ki Gróf Tisza Kálmán tanácsbiró urnak, ki nemcsak alapitványának kamatát a müködés megkezdése előtti másfél évre befizetett, hanem ismét jelentékeny összegig vállalt — szükség esetén — kötelezettséget, továbbá Dr Miskolczy Jenő tanácsbiró és Szabó Zoltán gondnok uraknak, kik szintén tekintélyes alapitványaikkal tették lehetővé szegény tanulók tanittatását, illetve in-

ternátusunkban neveltetését.

Felhivja egyházmegyei közgyülésünk egyházmegyénk lelkészeit, tanitóit és presbyteriumait, hogy rendezzenek minden egyházban őszi terménygyüjtést internátusunk javára. Hivják fel a lelkészek a presbyteriumokat és általuk a hiveket, hogy bármilyen — még csekélynek látszó — természetbeni adományaikkal járuljanak hozzá egyházmegyénk uj intézményének felvirágozásához. Gyüjtsenek és adjanak nemcsak gabonaféléket, hanem főzelékeket, diót, lekvárt, tojást, általában mindenféle élelmiszert, de elfogadhatnak helyettük pénzt is. Általában vigyék be hiveink köztudásába a nevelőintézet fennállását és hivatását, mely nem más, mint ifjainknak vallásos szellemben való nevelése és népünk értelmiségének s általában faji müveltségünknek előmozditása.

A gyüjtés eredményéről legkésőbb november 1-ig minden lelkész tegyen jelentést.

15. szám. A nagyváradi református tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgató tanácsa tudomásvétel és jóváhagyás céljából megküldi 1923. május hó 24. napján tartott ülésének 3. sz. határozatát, melyben engedélyezte, hogy a tanitónőképző intézet szükségletére felvett kölcsönök az intézet épületére 3—500.000 lei erejéig telekkönyvileg és jelzálogi teher gyanánt bekebeleztessenek.

Egyházmegyénk — bár a határozat sem a törlesztésről sem az évi kamat fedezéséről intézkedést nem tartalmaz — a nagyváradi tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgató tanácsának a tanitónőképző intézet szükségleteire felvett kölcsönöknek az intézet épületére 3—500.000 lei erejéig történő telekkönyvi betáblázására vonatkozólag névszerinti szavazással egyhangulag hozott határozatát tudomásul veszi és jóvá hagyja.

16. szám. A nagyváradi református tanitónőképző intézet és polgári leányiskola igazgató tanácsa 1923 évi augusztus hó 28. és 29. napjain tartott ülésének 7. sz. határozatával megkeresi a társfenntartói viszonyban levő egyházmegyéket, igy a nagyszalontai egyházmegyét is, hogy amennyiben a

nagyváradi egyház az iskolák fenntartását átvenné, ehez hozzájárul-e? Egyuttal 9-ikvi. sz. határozata beterjesztésével tudatja, hogy a tanitónőképző intézet és polgári leányiskola 1923/24. évre szóló költségvetését elfogadta és most megküldi ide is hozzájárulás céljából.

Egyházmegyénk közgyülése mind addig, mig az átadás és átvétel szükségességének okait, valamint a nagyváradi egyház jogérvényes nyilatkozatát nem ismeri, az átadás ügyéhez hozzá nem szólhat s ez okból az intézet 1923/24. évre szóló költségvetésének tárgyalását is mellőzi.

Egyházmegyénk közgyülése azonban tiltakozik minden olyan eljárás ellen, mely olyan vagyonnak, melynek egynegyed része egyházmegyénk tulajdona, az ő tudta és megkérdezése nálkül eszközölt eltulajdonitását célozza. Egyébiránt ez ügyben való eljárás céljából esperes elnöklete alatt kiküldi Gróf Tisza Kálmán, Kassay Béla és Hadházy Kálmán tanácsbirákat azzal, hogy egyházmegyénk jogait minden rendelkezésükre álló eszköz felhasználásával megvédeni kötelességüknek tekintsék.

17. szám. Elnök jelenti, hogy Tatár Balázs világi tanácsbiró és főjegyző repatriált, Sarkadon lakik s egyházmegyei tisztségeit odaát gyakorolja, ennélfogva itt az ő helye megüresedett.

Egyházmegyénk közgyülése elnök jelentését tudomásul veszi s esperest felhatalmazza, hogy a Tatár Balázs repatriálásával megüresedett világi tanácsbirói és világi főjegyzői állás betöltésére vonatkozólag alkalmas időben a szükséges intézkedéseket tegye meg. A szavazatszedő bizottság tagjául esperes elnöklete alatt Bugyi János és Hadházy Kálmán tanácsbirákat valamint Debreczeni István és Rovács István aljegyzőket küldi ki.

18 szám. A gyoroki egyház Hirsch Józsefet, a feketegyarmati egyház Boros Bálintot kántortanitójává, a cserműi egyház pedig Bodnár Ilonát orgonista kántorrá és vallástanitóvá választotta meg.

Egyházmegyénk közgyülése a presbitérium vá-

lasztása és a bemutatott okmányok alapján Hirsch József okleveles tanitót a gyoroki, Boros Bálint okleveles tanitót a feketegyarmati kántortanitóságban és Bodnár Ilona állami tanitónőt a cserm̃i orgonistakántorvallástanitói állásban megerősiti, kötelezvén őket a hivatali eskü letételére. Bodnár Ilona cserm̃i kántornak azonban nem engedi meg, hogy lelkészi teendőket végezzen lelkész akadályozása esetén sem, csakis a kántori tennivalókat teljesitheti a templomban.

19 szám. Ezen jegyzőkönyv hitelesitésével egyházmegyénk közgyülése esperes elnöklése alatt Bugyi János és Hadházy Kálmán tanácsbirákat bizza meg.

Miután ezzel a tárgyalásra kitüzött összes ügyek elintézést nyertek, Böszörményi Lajos esperes a nagyszalontai református egyházmegye 1923. évi szeptember hó 26. napján Belényesen megtartott második vándorgyülését feloszlatta.

Az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, számokat jegyzette Fogarassy Bálint lelkészi főjegyző.

A 12, 13, számokat jegyzette Rovács István világi aljegyző.

A 14. számot jegyzette Debreczeni István lelkészi aljegyző.

A jegyzők az általuk jegyzett számoknak előadói is voltak, csak a 12, 13 és 14. számoknak volt Ardai Aladár gyantai lelkész az előadója.

Hitelesitettük:

Nagyszalontán, 1923. október 23.

Böszörményi Lajos esperes. **Bugyi János**

Dr. Hadházy Kálmán

Tartalomjegyzék:

1. Istentisztelet. Nőegylet tisztelgése. Esperes imádsága. Üdvözlés. A gyülés megnyitása. Dr. Hadházy Kálmán Világi tanácsbiró társelnök.

Fogarassy

2. Szabó Zoltán egyházmegyei gondnok távirati üdvözlése. "
3. Világi képviselők igazolása "
4. Jelentés a távollevő közgyülési tagokról "
5. A tárgysorozat megállapitása "
6. Tanitók eskütétele "
7. Az esperes jelentése a törvényszerü egyházlátogatásról. "
8. Esperes intézkedjék a nagyszalontai, aradi és belényesi lelkészi körök szervezése tárgyában "
9. Kassay Béla t. biró inditványa az egyházmegyei közgyülés jegyzőkönyvének kinyomatása tárgyában "
10. Fogarassy Bálint főjegyző inditványa közgyüléseink alkalmával szerzett irodalmi termékek összegyüjtése tárgyában. "
11. Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről. "

Rovács J.

12. Számvevőszék jegyzőkönyve. "
13. Nagyzerindi fellebbezés az ottani egyházi adókulcs tárgyában. "

Debreczeni I.

14. Az internátusi bizottság jelentése. "
15. A nagyváradi ref. tanitóképző intézet épületére felvett kölcsön telekkönyvi betáblázása. "

Fogarassy

16. A nagyváradi tanitónőképző intézetnek a

nagyváradi ref. egyház birtokába való átengedéséről nyilatkozat s az intézet költségvetése. Fogarassy

17. Tatár Balázs világi tanácsbiró és főjegyző tisztségeinek betöltéséről intézkedés. „

18. Ujonnan választott tanitók végleges megerősitése. „

19. Jegyzőkönyv hitelesitők kiküldése s a közgyülés felosztása „